

Толькі эканомны можа быць багатым

Ва ўрадзе

Сёння і ў далейшым нам неабходна вырашыць шэраг задач, якія дазваляць жыць беларусам у стабільнай ва ўсіх адносінах краіне. Жыць, зразумела, якасна. Аднак гэта магчыма толькі ў тым выпадку, як ужо неаднаразова адзначалася, калі айчынная эканоміка будзе развівацца стабільна і дынамічна. Зараз адна з прыярытэтных задач, што знаходзіцца на слыху, — вырашэнне пытанняў, звязаных з энергетычнай бяспекай рэспублікі, у тым ліку зніжэнне энергаёмкасці ВУП. У чэрвені кіраўніком краіны была падпісана Дырэктыва № 3 «Эканомія і беражлівасць — галоўныя фактары эканамічнай бяспекі дзяржавы». Учора пад старшынствам прэм'ер-міністра Беларусі Сяргея Сідорскага на пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў разглядаўся план мерапрыемстваў па рэалізацыі гэтага важнага дакумента.

Прэм'ер нагадаў прысутным, што да 2010 года ў краіне прадугледжваецца забяспечыць зніжэнне энергаёмкасці ВУП на 31 працэнт, да 2015 — на 50 працэнтаў, да 2020 — на 60 працэнтаў. Другая глабальная мэта, якая пастаўлена Прэзідэнтам у Дырэктыве № 3, — забяспечыць да 2012 года 25 працэнтаў выкарыстання мясцовых відаў паліва ў агульным балансе паліўна-энергетычных рэсурсаў. Паводле слоў міністра эканомікі Мікалая Зайчанкі, распрацаваны комплекс мерапрыемстваў якая і павінен працаваць на дасягненне гэтых мэтаў.

Дакумент ахоплівае 8 асноўных напрамкаў і ўносіць удакладненні і дапаўненні ў шэраг дзяржаўных праграм, а таксама ў Канцэпцыю энергетычнай бяспекі. У прыватнасці, план прадугледжвае арганізацыю жорсткага кантролю за рацыянальным выкарыстаннем паліўна-энергетычных і матэрыяльных рэсурсаў, зніжэнне удзельных матэрыяльных затрат на адзінку выпускаемай прадукцыі пры адначасовым росце вытворчасці і яе мадэрнізацыі. Будучы распрацоўвацца балансы попыту і прапановы электрычнай энергіі, прыроднага і звадкаванага газу, матарынага і катэльна-печнага паліва абласцей і Мінску. Пры гэтым будучы ўлічваюцца ўстаноўленыя мэты прагнозных паказчыкаў па зніжэнню энергаёмкасці ВУП, заданні на павелічэнне выкарыстання мясцовых відаў паліва, нетрадыцыйных і ўзнаўляемых крыніц энергіі.

Акрамя таго, значна ўважана ў Беларусі плануецца

ўвесці зацвярджэнне як айчынай, так і імпартнай прадукцыі па паказчыку энергаэфектыўнасці. Прадпрыемствам будучы даводзіцца канкрэтныя паказчыкі па эканоміі энергетычных рэсурсаў, прадугледжваецца паскоранае тэхнічнае пераўзбраенне арганізацый, у тым ліку распрацоўка праекта па пераўтварэнню катэльных у міні-ЦЭЦ. Кіраўнікоў прадпрыемстваў, якія эканомяць энергетычныя рэсурсы, мяркуюцца заахвочваць — прэміраваць. У адваротным выпадку, калі дэведзены заданні па зніжэнню энергаёмкасці не выконваюцца, прадугледжваюцца і меры адказнасці.

Дарчы, план мерапрыемстваў закранае і маленькіх беларусаў: для іх прадугледжана выданне літаратуры па пытаннях эканоміі і беражлівасці.

У размове з журналістамі Мікалай Зайчанка зазначыў, што з улікам той сітуацыі, якая складваецца ў адносінах з Расіяй, з улікам кошту газу і росце цен на газ, выпрацоўка электраэнергіі становіцца вельмі дарагой. Справа ў тым, што 96 працэнтаў электраэнергіі выпрацоўваецца з газу на ЦЭЦ. «Мы губляем канкурэнтаздольнасць на тарыфах для рэальнага сектара эканомікі, а таму канкурэнтаздольнасць прамысловасці і эканомікі ў цэлым губляецца», — адзначыў Мікалай Зайчанка. Таму, на думку міністра, Беларусі не абыйсца без такой крыніцы як атамная энергетыка. Рэспубліка пакуль адстае ад развітых краін з пункту гледжання энергаёмкасці як асобных відаў прадукцыі, так і эканомікі ў цэлым. «Мы больш спажываем электраэнергіі, газу, цеплавой энергіі на выпуск той ці іншай адзінкі прадукцыі», — падкрэсліў міністр. Гэта датычыць і насельніцтва, якое павіна быць больш эканомным. Як заўважыў Мікалай Зайчанка, толькі эканомны можа быць багатым.

А вось дырэктар Дэпартаменту па энергаэфектыўнасці Дзяржстандарта Леў Дубовіч выказаў меркаванне ў гутарцы з прадстаўнікамі СМІ пра тое, што ў краіне неабходна больш актыўна развіваць ветраэнергетыку. Праўда, для яе развіцця асноўнай праблемай у Беларусі з'яўляецца невялікая хуткасць ветру. Аднак ветраўстаноўкі можна адаптаваць да мясцовых умоў, што, між іншым, з некалькімі такімі ўстаноўкамі будзе зроблена ўжо сёння.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

НЕ ГАНІ, ВАДЗІЦЕЛЬ!

Маладому інспектару Бялініцкага РАУС Сяргею ЖАРНОУСКАМУ (на фота справа) даручаны вельмі складаны ўчастак аўтамагістралі Мінск—Магілёў, дакладней яе 153 кіламетр. — Аднаму дастаткова вуснага папярэджання, іншага і суровым штрафам не проймеш, — кажа лейтэнант міліцыі С. Жарноўскі.

ПА ВІНЕ «ЦЭМНЫХ» ПЕШАХОДАЎ
У першы суткі пасля старту бестэрміновай рэспубліканскай акцыі «Стань заўважным у цэмы!» да адміністрацыйнай адказнасці было прыцягнута 95 пешаходаў, якія ў цэмы час сутак рухаліся па праезнай частцы, не выкарыстоўваючы святлоаддільных элементаў. Аб гэтым паведаміў Ігар Ваніцкі, намеснік начальніка УДАІ МУС РБ. За невыкарыстанне флікераў прадугледжаны штраф у памеры 15,5 тыс. беларускіх рублёў, а калі чалавек знаходзіцца ў нецярповай стане — 31—93 тыс. Гэта мера вымушана, улічваючы сітуацыю, якая склалася ў рэспубліцы.
— Паводле статыстыкі, 45 працэнтаў ДТЗ у Беларусі адбываецца з удзелам пешаходаў, прычым 54 працэнт з іх менавіта ў цэмы час сутак, — інфармуе Ігар Арсенцэвіч. — 72 працэнты ДТЗ завяршыліся лятальным зыходам.
Ірына ПРЫМАК.

РОЗГАЛІС

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ СУТАК

БЕЛАРУСІ ПРЫСВОЕНЫ РЭЙТЫНГ. КРЭДЫТНЫ
Учора міжнароднае рэйтынгавае агенства «Standart & Poor's» прысвоіла нашай краіне суверэныя крэдытны рэйтынг: доўгатэрміновы крэдытны рэйтынг у замежнай валюце — В+, кароткатэрміновы крэдытны рэйтынг у замежнай валюце В, доўгатэрміновы крэдытны рэйтынг у нацыянальнай валюце — ВВ, кароткатэрміновы крэдытны рэйтынг у нацыянальнай валюце — В, пра што паведамілі ў Міністэрстве фінансаў Беларусі.
Як падкрэслена агенствам, «эканоміка Беларусі з'яўляецца адной з найбольш развітых сярод краін, што знаходзіцца ў катэгорыі «В+» Акрамя таго, «Standart & Poor's» адзначае «найбольш устойлівую бюджэтную-падаткавую і знешнеэканамічную пазіцыю краіны сярод краін дадзенай катэгорыі рэйтынга».

Ігар ГРЫШЫН.

НА ГОМЕЛЬШЧЫНЕ ДА ПЛЮС 35
Да чацвярга ўключна на тэрыторыі краіны захаваецца трапічная гарачыня, паведаміў карэспандэнту «Звязды» начальнік службы гідраметэапрагнозаў Рэспубліканскага гідраметэацэнтара Дамітравіч Рабук.
Сіноптыкі ўпэўнены, што 22 і 23 жніўня тэмпература паветра ўначы будзе не менш чым 17—22 градусы, удзень 30—34, а па паўднёвым усходу Гомельскай вобласці нават 35 і больш. У гэтыя дні ападкаў не чакаецца. Ужо ў пятніцу ў заходні рэгіён да нас завітае цыклон з Атлантыкі. Таму 25 жніўня месцамі, а 26 паўсюль пройдуць кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў пятніцу — 23—28, па паўднёвым усходу да 33 градусаў. У суботу спякота спадзе і тэмпература паветра знізіцца да 20—26 градусаў. У нядзелю атмасферны ціск пачне расці, аднак кароткачасовыя дажджы будуць ісці на паўночным усходзе краіны. Змяненне надвор'я вылікае істотнае паніжэнне тэмпературы паветра, калі ўначы чакаецца 9—15, а ўдзень 18—23 градусаў.

Сяргей КУРКАЧ.

НЕВЯДОМЫ ВАЕННЫ ЗГУБІў ПАМ'ЯЦЬ?
Да жыхароў адной з вёсак Нараўлянскага раёна Гомельскай вобласці па дапамозе з'яўнуўся незнамец, які прэзентуе ў мясцовых лясах некалькі дзён. Мужчына нічога не змог раскажаць пра сабе, паслаўшы на тое, што страціў паміць.
Як раскажаў оперуінаважаны аддзела крымінальнага вышуку Нараўлянскага РАУС Міхаіл Герашчанка, высвятленнем асобы не знаёмага зараз займаюцца праваахоўныя органы рэгіёна. Адначасова з ім працуе псіхатэрапеўт мясцовай бальніцы, дзе і знаходзіцца чалавек, які страціў паміць. Вышук яго родных і блізкіх, праведзены на тэрыторыі Беларусі, вынікі пакуль не даў. Таму ў бліжэйшыя дні арыенціроўкі на мужчыну будуць накіраваны ў прыгранічныя рэгіёны Расіі і Украіны. Мужчыне на выгляд 40—45 гадоў, рост 195 см, сярэдняга целаскладу. Твар выцігнуты, ёўрапейскага тыпу, валасы цёмныя, сярэдняй даўжыні. Быў апрануты ў камуфляваную куртку, на нагах — боты чорнага колеру. Міліцыянерам пра сабе змог раскажаць толькі тое, што добра разбіраецца ў камп'ютарнай і ваеннай тэхніцы, ведае асновы будаўніцтва бронетранспартэра. Оперуінаважаны дадаў, што мужчына вылікае ўражанне адукаванага чалавека і вызначаецца чыстай рускай гаворкай.

Алена САФРОНАВА, БЕЛТА.

КУП «МИНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ЦЕНТР УЧЕТА НЕДВИЖИМОСТИ»

проводит открытый аукцион

по продаже обращенного в доход государства здания станции технического обслуживания автомобилей об. пл. 2760 кв.м, расположенного по адресу: г. Молодечно, ул. Лебедевская, 8.

НАЧАЛЬНАЯ ЦЕНА — 414 305 600 БЕЛ. РУБ.

Размер задатка 10 % от начальной цены и перечисляется на р/с 3012020200010 Октябрьское отделение ОАО «БПС-Банк» МФО 153001357, УНП 690324015 КУП «Минский областной центр учета недвижимости». Объект продается без условий. Переход права пользования земельным участком будет осуществлен по решению местного исполкома. Оплата за объект должна быть произведена в течение 2 (двух) месяцев и 25 (двадцати пяти) дней со дня подписания протокола о результатах аукциона. Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения. Аукцион состоится 05 сентября 2007 г. в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, ком. 321. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 04 сентября 2007 г. до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, ком. 326.

Контактный телефон (8-017) 224-61-34.

Наш сайт в Интернете: www.rlt.by.

017 224-61-34

www.rlt.by

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

017 224-61-34

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ВІТРЭНКА ПААБ'ЯЦАЛА АЎТАНОМІЮ ЗАХОДНЯЙ УКРАЇНЕ

62 палітычныя партыі Украіны прайшлі працэдурі ўзгадняння ў Міністэрстве юстыцыі, неабходна для ўдзелу ў дэмакратычных выбарах у Вярхоўную раду. Адмову атрымалі толькі дзве партыі: Сялянская і Партыя працы.

У абодвух выпадках узніклі сумненні адносна легітымнасці партыйных лідараў.

Пазачарговыя выбары ў парламент Украіны адбудуцца 30 верасня, аднак гучная заява і аб'яцанні ад фаварытаў гоніць ужо зараз. Так, Прагрэсіўная сацыялістычная партыя Украіны, лідарам якой з'яўляецца Наталя Вітрэнка, абяцае ў выпадку свайго праходжання ў Рату ўвесці федэратыўную форму кіравання і двойное грамадзянства. Згодна з заяўленымі мэ-

тамі партыі, Вітрэнка таксама мае намер прадаставіць аўтаномію Закарпаццю і Галічыне, а рускай мове надаць статус другой дзяржаўнай. Што датычыцца знешняй палітыкі, то ПСТУ абяцае забяспечыць уваходжэнне Украіны ў Адзіную эканамічную прастору з Расіяй, Беларуссю і Казахстанам, а таксама лічыць неабходным стварэнне міждзяржаўнага саюза Украіны—Беларусі—Расіі.

Згодна з апошнімі саапытаннямі, у Рату гарантвана праходзяць Партыя рэгіёнаў, Блок Юліі Цімашчанкі, Блок «Наша Украіна» — Народная самабарона і Камуністычная партыя. Шанцы ПСТУ пераадолець неабходны 3-працэнтны бар'ер таксама ацэньваюцца вельмі высока.

«РАСІЙСКЕ СТРАТЭГІЧНАЕ ПАТРУЛЯВАННЕ — ПАКАЗУХА І ПРЫМЕТА СЛАБАСЦІ?»

Пад'ём на мінулым тыдні па трывозе «састарэлых расійскіх бамбардзіроўшчыкаў», якія накіраваліся патруляваць

нябёсы, — адчайная спроба прыцягнуць міжнародную ўвагу і сарваць апладысменты ўнутры краіны, лічыць брытанская The Observer.

«Такая паказуха — прымета слабасці. Эканоміка Расіі неразвітая і залежыць ад зацэн на нафту. Пуцін хоча дабіцца ад Захаду хутчэй прызнання і павягі, чым канфрантацыі. Але мы павіны ставіцца да гэтай неасавецак дзяржавы з асцярогай».

ЧЭХІЯ ПРЫМЕ РАШЭННЕ ПА ПРА ТОЛЬКІ ў 2008 ГОДЗЕ

У Маскве адбыліся перамовы паміж намеснікам расійскага Генштаба генералам арміі Юрыем Балуюскім і першым намеснікам міністра абароны Чэхіі Марцінам Бартакам. Пасля сустрэчы Балуюскі заклікаў чэшскае кіраўніцтва пакавацца з прыняццем канчатковага ра-

шэння аб магчымым разгортванні элементаў амерыканскай ПРА на сваёй тэрыторыі да кастрычніка-лістапада 2008 года — калі адбудуцца прэзідэнцкія выбары ў ЗША.

На думку генерала, не выключана, што новае кіраўніцтва ЗША перагледзіць рызыкі і пагрозы з паўднёвага накірунку, і ў першую чаргу з боку Ірана. У выпадку рэалізацыі планаў па разгортванні ПРА ЗША ў Еўропе Расія будзе вымушана прыняць меры ў адказ «для сваёй бяспекі». Балуюскі выказаў шкадаванне, што Чэхія можа быць закрунута расійскімі мерамі ваеннага характару. У адказ на заклік і пагрозы начальніка Генштаба Расіі першы намеснік міністра абароны Чэхіі Марцін Бартак заявіў, што вызначыцца з пытаннем разгортвання на сваёй тэрыторыі элементаў амерыканскай ПРА толькі ў 2008 годзе. «У нас ішч канчатковае слова па гэтым пытанні не сказана і не будзе сказана, пакуль не будзць завершаны перамовы і ўзгаданы ўсе аспекты. Прычым рашэнне будзе прымацца ў сценах парламента», — заявіў ён па выніках перамоў у Маскве.

ДЗЯЦЕЙ ЗНАЙШЛИ

У Рэчыцкім раённым аддзеле па надзвычайных сітуацыях 20 жніўня ў 23.15 зварнулася жыхарка вёскі Александрэўка, прасячы дапамогі ў вышукі дзюў паку. Днём дзюў пачынаў 9 гадоў і хлопчык 4 гадоў пайшлі на прагулку і не вярнуліся.

Як паведамілі ў аддзеле па НЗ, да пошукавых работ быў прыцягнуты ўвесь асабовы састаў службы ратавання, дапамогі ў вышукі дзюў аказалі супрацоўнікі аддзела ўнутраных спраў, работнікі лясной гаспадаркі, служачыя вайсковай часткі 5525. Усяго было задзейнічана звыш 170 чалавек, выкарыстоўвалася спецыяльная авіяцыйная тэхніка і гуваява сувязь. Учора ў 4.18 дзедзі былі знойдзены на адным з паляў за 3 км ад вёскі. Медыкі ацанілі стан іх здароўя як здавальняючы.

Алена САФРОНАВА, БЕЛТА.

Навукова-вытворчае аб'яднанне «Інтэграл» «НОВЫЯ МЭТЫ ДАЮЦЬ НАМ НОВУЮ ЭНЕРГІЮ ДЛЯ РУХУ НАПЕРАД»

Увогуле, прадстаўляць «Інтэграл» асабліва не трэба. Гэта імя — гучнае ў краіне, добра вядомае і далёка за яе межамі. Прадпрыемства, якое каля 45 гадоў таму з'явілася як дзіця сусветнага навукова-тэхнічнага прагрэсу, цяпер само генеруе гэты прагрэс, рухае яго наперад, «цягне» за сабой у яго многія іншыя айчыныя прадпрыемствы і цэлыя галіны вытворчасці. Дзейнасць «Інтэграла» добра паказвае нам найбольш перспектывы напрамак нашага агульнага развіцця.

Засірым крыху за дзверы яго надзвычай строгіх праходных і дзверы стэрільных, або так званых «чыстых» пакояў. Стэрільных і чыстых у самым прамым сэнсе: спецыяльная аўтаматыка і абсталяванне, сістэмы канцэнтраванага адсочвання тут літаральна кож-

Гэта, вядома, вельмі прымытуйнае апісанне ўсяго працэсу стварэння інтэгральнай мікрасхемы, у якой менавіта з вялікай ступенню інтэграцыі аказваюцца аб'яднанымі ў адзіны функцыянальны блок дзесяткі і сотні тысяч электратэхнічных элементаў (у адной мікрасхеме можа змяшчацца да 100 тыліяў, тапалагічных элементаў — так іх называюць спецыялісты. Гэтыя мікрасхемы і з'яўляюцца асновай для стварэння многіх электронных вырабаў: тэлевізараў, камп'ютараў, калькуляраў, касавых апаратаў, пластыковых карткаў і г.д.; яны выкарыстоўваюцца ў самых розных сістэмах кіравання.

Тут жа варта асобна сказаць: у свой час «Інтэграл» удзельнічаў у праграмах па стварэнню шматразавага касмічнага карабля «Буран», арбітальнай станцыі «Мір», міжнароднай касмічнай станцыі. Каб яшчэ лепш зразумець важ-

насць той прадукцыі, якую выпускаюць на «Інтэграле», значым таксама: згодна з разлікамі спецыялістаў, тыя ж невялічкія крышталікі з размешчанымі на іх мікрасхемамі складаюцца да 30—80 працэнтаў кошту гатовых электронных вырабаў, у аснове якіх яны ляжаць. Мікрасхемы, а таксама паўправадніковыя прыборы — асноўная прадукцыя на «Інтэграле». Іх тут вырабляюць па 1,5 млрд штук за год.

Аднак, раскажваючы пра «Інтэграл», трэба, безумоўна, пачынаць з таго, як тут займаюцца экспертамі. Прычым адразу варта падкрэсліць: амаль 90 працэнтаў усёй сваёй прадукцыі «Інтэграл» менавіта экспартуе; да таго ж, больш за 43 працэнты гэтага экспарту адраўляе ў далёкае замежжа, пераважна ў краіны Паўднёва-Усходняй Азіі. У пераліку замежных гандлёвых партнёраў «Інтэграла» — фірмы з 28 краін, у тым ліку та-

кія сусветна вядомыя, як «Сейко», «Матарола», LG і іншыя. Напэўна, не так ужо шмат набіррацца ў нас суб'ектаў гаспадарання з такімі экспертнымі магчымасцямі. Прычым паказчыкі экспарту, яго тэмпы маюць добрую дынаміку да няўхільнага росту. Напрыклад, сёлета наменчана экспартваць прадукцыі на 20 працэнтаў больш, чым у мінулым годзе. Экспартныя дасягненні «Інтэграла» за мінулы год высока ацэнены Гандлёва-прамысловай палатай Беларусі, якая прызнала яго «Лепшым экспартэрам года».

Што перш за ўсё вызначае сённяшняю экспертную палітыку «Інтэграла» і што так добра рухае ўвесь яго экспарт?

Мы б адказалі на гэтыя пытанні так: выдатнае веданне спецыялістамі «Інтэграла» сусветнага рынку мікраэлектронікі і ўменне яго прагназаваць, а таксама рэальная ацэнка магчымасцей прад-

пачтку набываць экспертнага вопыту. Ужо адзначалася, што прадпрыемства пераважна экспартуе ў краіны Паўднёва-Усходняй Азіі, у прыватнасці ў Кітай, Паўднёвую Карэю і г.д. А асабна іх рынак якая супала з пачаткам бурнага эканамічнага росту гэтага рэгіёна. Туды першапачаткова і пайшлі нашымі патаком інтэгральныя мікрасхемы, пераважна для электронных гадзіннікаў і калькуляраў. Напрыклад, толькі мікрасхем для гадзіннікаў пастаўлялася па 150—180 млн у год. А ўжо з гэтай рэгіёна разыходзіліся па ўсім свеце вырабленыя там электронныя гадзіннікі.

Аднак сусветны рынак і прагрэс не стаяць на месцы: мікраэлектроніка атрымала добрае развіццё і ў краінах — асноўных партнёраў «Інтэграла», у першую чаргу — у Кітай. Таму цана на яе пайшла ўніз і працаваць стала больш склада-

(Заканчэнне на 6-й стар.)

Прыняты Палагай прадстаўнікоў 2 красавіка 2007 года Адабраны Саветам Рэспублікі 20 красавіка 2007 года

Артыкул 1. Сфера прымянення гэтага Закона

1. Гэты Закон распаўсюджаецца на адносіны ў з’яўшчэнні паміж дзяржаўнымі органамі, іншымі арганізацыямі, грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, інашэмнымі грамадзянамі, асобамі без грамадзянства (далей, калі іншае не прадугледжана гэтым Законом, — арганізацыі і (або) грамадзяне) у працэсе вытворчасці і (або) размяшчэння (распаўсюджвання) рэкламы на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

2. Гэты Закон не распаўсюджаецца на адносіны, якія ўзнікаюць у працэсе вытворчасці і (або) размяшчэння (распаўсюджвання):

інфармацыі, якая размяшчаецца (распаўсюджаецца) у ходзе перадавыбарнай агітцыі, агітцыі па рэферэндуму (народнаму галасаванню), адкліканню дэпутата Палаты прадстаўніц Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь або мясцовага Савета дэпутатаў, члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, а таксама іншай інфармацыі, якая размяшчаецца (распаўсюджаецца) ў палітычных мэтах;

інфармацыі, абавязак па вытворчасці і (або) размяшчэнню (распаўсюджванню) якой ускладзены на арганізацыі або грамадзян заканадаўствам, калі іншае не прадугледжана гэтым Законом.

Артыкул 2. Асноўныя тэрміны, якія прымяняюцца ў гэтым Заоне, і іх вызначэнні

У гэтым Заоне прымяняюцца наступныя асноўныя тэрміны і іх вызначэнні:

контррэклама — інфармацыя аб неналежнай рэкламе, якая рэалізуецца ў выглядзе распаўсюджвання рэкламадаўцаў, рэкламавытворцаў або рэкламараспаўсюджвальнікаў, якія дасюцілі парушэнне заканадаўства аб рэкламе (далей — парушальны), на падставе рашэння дзяржаўнага органа;

вонкавая рэклама — рэклама, якая размяшчаецца (распаўсюджаецца) на знешніх баках будынкаў (збудаваньняў) або па-за імі з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў, якія спецыяльна прызначаны і (або) выкарыстоўваюцца для размяшчэння (распаўсюджвання) рэкламы, за выключэннем транспартных сродкаў;

неналежная рэклама — няадбрасаванная, недакладная, незвычайная, скрытая і іншая рэклама, пры вытворчасці якой выкарыстаны (распаўсюджванні) якой дапушчаны парушэнні заканадаўства;

аб’ект рэкламавання — прадукцыя, тавар, работа або паслуга (далей, калі іншае не прадугледжана гэтым Законом, — тавар), арганізацыя або грамадзянін, правы, ахованыя законам інтарсы або абавязкі арганізацыі або грамадзян, сродкі індывідуалізацыі арганізацыі або грамадзян, тавараў, вынікі інтэлектуальнай дзейнасці, конкурсы, латарэі, ігрыравы, рэкламныя і іншыя мерапрыемствы, заклад, з’я’ва (мерапрыемства) сацыяльнага характару;

спажывец рэкламы — арганізацыя або грамадзянін, да ведама якой рэклама даводзіцца;

рэклама — інфармацыя аб аб’екце рэкламавання, якая рэалізуецца ў выглядзе ў любой форме і дапамогай любых сродкаў, прызначаная для напунага кола асобаў (спажывцоў рэкламы), накіраваная на прыцягненне увагі да аб’екта рэкламавання, фарміраванне або падтрыманне інтарссу да яго і (або) яго прасоўванне на рынку;

рэкламная дзейнасць — дзейнасць арганізацыі або грамадзяніна па выкананню работ па праектаванню, вытворчасці рэкламы і (або) аказанню паслуг па яе размяшчэнню (распаўсюджванні);

рэкламная гульня — праводзімая ў мэтах стымулявання рэалізацыі тавараў групавая або масавая гульня, арганізатар якой забяспечвае розныя перавагі для удзельнікаў гульні паліцаў удзельнікаў;

рэкламадаўца — арганізацыя або грамадзянін, дзейнасць або тавары якой рэкламуюцца або якія вызначылі аб’ект рэкламавання і (або) змест рэкламы;

рэкламавытворца — арганізацыя або грамадзянін, якія ажыццяўляюць размяшчэнне (распаўсюджванне) рэкламы шляхам прадстаўлення і (або) выкарыстання неабходнай маёмасці (у тым ліку тэхнічных сродкаў радзьмывячэння і тэлебачання), такіх як тэлевізор, радыёапарат, сувязь, аэраваксы і іншыя спецыялізаваныя слабаалкагольныя напіткік — напітак (за выключэннем кісламолочных напіткікаў, квасу і піва) з аб’ёмнай доляй этыпавага спірту ад 0,5 да 7 працэнтаў;

сацыяльная рэклама — рэклама праваў, ахованых законам інтарссу або абавязку арганізацыі або грамадзян, здаровага ладу жыцця, мераў па ахове здароўя, бяспецы на сямейнасціва, сацыяльнай абароне, прафілактыцы правапарашэнняў, ахове навакольнага асяроддзя, рацыянальнаму выкарыстанню прыродных рэсурсаў, развіццю беларускай культуры і мастацтва, міжнароднага культурнага супрацоўніцтва, дзяржаўных праграм у сферы аховы здароўя, адпачынку і турызму і спорту і іншых сацыяльна-адукацыйных і культурных характараў, якая накіравана на абарону або здавальненне грамадскіх або дзяржаўных інтарсесаў, не носіць камэрцыйнага характара і рэкламадаўцаў якой з’яўляюцца дзяржаўныя органы;

сродка вонкавай рэкламы — тэхнічны сродка, які спецыяльна прызначаны і (або) выкарыстоўваецца для размяшчэння (распаўсюджвання) вонкавай рэкламы, за выключэннем транспартнага сродку.

Артыкул 3. Прымяненне нормаў міжнародных дагавораў

Калі нормаі міжнародных дагавораў, якія дзейнічаюць для Рэспублікі Беларусь, устанавілі іншыя правільныя тлумачэнні, якія змяшчаюцца ў гэтым Заоне, то прымяняюцца нормаі міжнародных дагавораў.

Артыкул 4. Аўтарскія права і сумесныя правы на рэкламу

Рэклама можа цалкам або часткова з’яўляцца аб’ектам аўтарскага права і сумесных правоў. У гэтым выпадку аўтарскае права і сумесныя правы падлягаюць ахове ў адпаведнасці з заканадаўствам аб аўтарскім праве і сумесных правах.

Артыкул 5. Органы, якія ажыццяўляюць дзяржаўнае рэгуляванне ў галіне рэкламы

Дзяржаўнае рэгуляванне ў галіне рэкламы ажыццяўляецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, Нацыянальным сходам Рэспублікі Беларусь, Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, Міністэрствам гандлю Рэспублікі Беларусь, мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі і іншымі дзяржаўнымі органамі ў межах іх кампетэнцыі.

Артыкул 6. Паўнамоцты Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у галіне рэкламы
У адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь вызначае адзіную дзяржаўную палітыку і ажыццяўляе іншыя паўнамоцты ў галіне рэкламы.

Артыкул 7. Паўнамоцты Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у галіне рэкламы
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь у галіне рэкламы ў межах сваёй кампетэнцыі:

забяспечвае правядзенне адзінай дзяржаўнай палітыкі; арганізуе распацоўку і рэалізацыю планаў і мерапрыемстваў па развіццю рэкламнай дзейнасці з улікам нацыянальных інтарсесаў;

вызначае парадка дзяржаўнага кантролю за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі парадка размяшчэння (распаўсюджвання) на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь рэкламы тавараў, якія вырабляюцца на гэтай тэрыторыі, рэкламы алкагольных напіткікаў і тытунёвых вырабаў з масавай інфармацыяй, а таксама вонкавай рэкламы і яе сродкаў, рэкламы на аўтамабільных транспартных сродках, трамваях, тралейбусах, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь;

устанавілі парадка узгаднення вонкавай рэкламы і рэкламы на аўтамабільных транспартных сродках, трамваях, тралейбусах і аэбласных аб’ектах (Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам);

вызначаюць парадка ажыццўлення міжнароднае супрацоўніцтва;

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 8. Паўнамоцты Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь у галіне рэкламы

Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь у галіне рэкламы ў межах сваёй кампетэнцыі:

ажыццяўляе правядзенне адзінай дзяржаўнай палітыкі; распрацоўвае і рэалізуе планы і мерапрыемствы па развіццю рэкламнай дзейнасці з улікам нацыянальных інтарсесаў;

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 9. Паўнамоцты Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь у галіне рэкламы

Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь у галіне рэкламы ў межах сваёй кампетэнцыі:

ажыццяўляе правядзенне адзінай дзяржаўнай палітыкі; распрацоўвае і рэалізуе планы і мерапрыемствы па развіццю рэкламнай дзейнасці з улікам нацыянальных інтарсесаў;

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе правядзенне адзінай дзяржаўнай палітыкі; распрацоўвае і рэалізуе планы і мерапрыемствы па развіццю рэкламнай дзейнасці з улікам нацыянальных інтарсесаў;

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем рэкламнай дзейнасці;

устанавілі іншыя паўнамоцты, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законам і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ажыццяўляе дзяржаўны кантроль за ажыццўленнем р

СЕСІЯ

ПРА РЕАЛЬНЫЯ ЗДАБЫТКІ

І «ПРЫГОЖЫЯ» ДАВЕДКІ

20 жніўня адбылася чарговая сесія Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў, на якой былі прыняты дзве рэгіянальныя дзяржаўныя праграмы — «Якасць», праграма санітарна-эпідэміялагічнага дабрабыту насельніцтва, а таксама разглядзена рэалізацыя праграмы «Чыстая вада».

Тэрытарыяльная праграма па водаабеспячэнню і водаадвядзенню «Чыстая вада» выконваецца з 2006 года. Яна прадугледжвае будаўніцтва станцыі абезжалезвання, рэканструкцыю водазабору і іншых аб'ектаў водаабеспячэння, якасную ачыстку сцэкавых вод, укараненне прагрэсіўных энергаберагальных тэхналогій і аўтаматызаванага ўпраўлення. Задача праграмы — забеспячэнне насельніцтва якаснай пітной вадою і, як вынік, палепшэнне ўмоў жыцця людзей.

— Вада важная абсалютная для кожнага чалавека, адсюль і вялікая сацыяльная значнасць праграмы «Чыстая вада», — нагадаў прысутным старшыня Чавускага райсавета Аляксандр Чыканай.

Праца па выкананню праграмы ідзе, але праблем хапае. Напрыклад, на пачатку 2006 года, калі праграма стартавала, водныя сеткі вобласці былі зношаны больш чым на 55 працэнтаў. Вялікая фізічная зношанасць патрабуе больш сродкаў для рамонту і замены.

Да 2010 года, паводле праграмы, павінна павялічыцца колькасць людзей, якія забяспечваюцца пітной вадою цэнтралізаванымі сістэмамі: агульны паказчык тут можа склацца 85,5 працэнта. Аднак цяпер у некаторых аграгарадах, дзе гэты паказчык павінен стаць сацыяльным стандартам і строга выконвацца, усё ж менш паловы жыхароў карыстаюцца цэнтралізаваным водаабеспячэннем.

Старшыня Чавускага райсавета Аляксандр Чыканай паставіў на парадок дня праблему шахтных калодзежаў. Сёння іх у раёне 912 і, паводле правілаў, штогод гэтыя калодзежы трэба чысціць і хларываваць. Для гэтага патрэбна ўсё за 200 млн рублёў, а на ўсё добраўрадаванне сельвыканкама раёна выдаткавана 109 мільянаў. Нема цяпер права на ўвядзенне мясцовага збору на інфраструктуру, а добраахвотныя ўзносы людзей — за 7 месяцаў сабралі 19 мільянаў рублёў — паводле закона залічваюцца ў раённы бюджэт. Аляксандр Чыканай зрабіў некалькі прашаньняў, якія палепшылі б сітуацыю.

Між тым, старшыня Магілёўскага аблвыканкама Барыс Батура настойліва парай сельвыканкамам самім зарабляць і «круціцца», каб палепшыць свой бюджэт.

— Дзяржава адказвае за тое, каб народ піў добраю, якасную ваду, — зазначыў кіраўнік выканаўчай улады вобласці, — і вам трэба займацца выкананнем гэтага. Арганізуйце працу.

Дзяржаўная праграма сацыяльна-эпідэміялагічнага дабрабыту насельніцтва Магілёўскай вобласці на 2007—2010 гады была прынята дэпутатамі без пытаньняў. Яна таксама мае вялікую сацыяльную значнасць — нацэлена на стварэнне ўмоў для папярэджання, або мінімізацыі негатываў уліваю ў шкодных фактараў навакольнага асяроддзя на здароўе людзей.

Паводле слоў галоўнага санітарнага ўрача вобласці Ігара Гаеўскага, павялічыўся узровень захворвання жыхароў рэгіёна, і асабліва трывожыць рост хвароб у дзяцей — кожнае трэцяе дзіця Магілёўшчыны знаходзіцца на дыспансерным ўліку. Ёсць праблемы з умовамі працы і пражывання: віной таму шум, вібрацыя, запаленасць і загазаванасць.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

КРОКІ АДРАДЖЭННЯ

З ГОРАДА — У ВЁСКУ. ЧАМУ Б І НЕ?

Глыбінка становіцца ўсё больш прывабнай для гараджан

Людзі яўна стаміліся ад тлумных, шумлівых гарадоў. Асабліва хочацца вырвацца са штодзённай мітусні ў спёку, калі ў поўным сэнсе гэтага слова ўсё наўкола «дапякае». Вось тады кожны з нас, напэўна, з асаблівай сілай пачынае марыць пра ўласны домік у вёсцы. Многія разумеюць: у самай што ні на ёсць глыбінцы можна пры жаданні стварыць умовы, зусім не горшыя за гарадскія. А ў спалучэнні з прыгажосцю навакольнага «вясковы варыянт» і ўвогуле выглядае надзвычай прывабна. Прычым, што цікава, менавіта «дзікія» мясціны пачынаюць карыстацца ўсё большым попытам. У гэтым пераконаў сам, калі ў чарговы раз завітаў у бадай, адзін з самых чароўных куткоў Беларусі — на Вілейчыну.

Калі вёскі знікаюць...

Адна з першых і найбольш перспектывных аграсядзіб у Вілейскім раёне была ўтворана ў Старынках, што ў Альковіцкім сельсавеце. Мінчанка вырашыла развіваць у гэтых маляўнічых і не надта «раскручаных» мясцінах конны турызм. Гэтую ініцыятыву мясцовыя ўлады горада падтрымалі, паколікі цудоўна разумеюць, што менавіта з такіх вёс «цэліцца» крок за крокам і адбываецца адраджэнне вёскі. Не выключэнне і Альковіцкі сельсавет — можна сказаць тыповы адміністрацыйнае ўтварэнне з туюжым тыповым надзённым праблемам. У яго склад уваходзіць 22 вёскі, дзе жыве 1,6 тыс. жыхароў. Атрымліваецца, што большая частка населеных пунктаў — невядзікі.

Да агульнага малюнка трэба дадаць і яшчэ такі факт: больш чым трэцяя частка месцаў — пенсіянеры. Па колькасці старэйшых набліжаюцца да працаздольнага насельніцтва. Гэта ўвогуле, а ў многіх вёсках пераважаюць толькі адны пенсіянеры і засталіся. Паводле афіцыйных даных, за мінулы год на тэрыторыі Альковіцкага сельсавета нарадзілася 8 чалавек, а памерла 66. Было зарэгістравана 9 шлюбаў. Як вам сітуацыя? Няўжо выглядае надзвычай перспектывнай?

Адмоўнае дэмаграфічнае «сальда» Альковіцкага сельсавета адпавядае прыкладна тром сярэднестатыстычным тэўтэйшым вёскам: менавіта на такую колькасць жыхароў смяротнасць тут, на вялікі жаль, перавышае нараджальнасць. Вёскі знікаюць у прамым сэнсе гэтага слова — адна з іх засталася зусім без жыхароў, некалькі «прылісаных» дачнікаў, і ўсё. І такая сітуацыя, паўтаруся, з'яўляецца тыповай для многіх сельсаветаў. Вось у чым, бадай, увесь сэнс агульнай праблемы.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

ПРОСТА БЛАГАДАЦЬ

Фота Анатоля КЛЯШЧУКА.

Гадоў з пяць таму, рыхтуючыся да паездкі на Магілёўшчыну і разглядаючы карту Слаўгарадскага раёна, літаральна «спатыкнуўся» аб назву населенага пункта, якая прыйшла не проста са стараславянскага царкоўнага лексікону, а нібыта ад старых намолёных ікон, ад цудадзейнага і нязгаснага імя — **Благадаць. Заінтрыгаваны даволі рэдкім імем, ад якога міжволі ідуць святасцю і дабрыва, вее святасцю і спагадай, вырашыў: калі-небудзь пабываю ў гэтай вёсцы.**

Благаданкі, благоданкі, благоданкі... Яны заўсёды ў добрым настроі.

Тады была ранняя вясна, толькі што адкрыўся зпад ільду Сож і адзіны пантонны мост яшчэ не быў наведзены. Хоць і недалёкі ад райцэнтра населены пункт — дзвесці кіля 15-ці кіламетраў, — ён быў літаральна адрэзаны паводкаю і непраезнымі дарогамі. Але я заўсёды памятаў пра сваю мару, хоць і ведаў, што зямлю вакол Благадаці не абмінуў Чарнобыль. І вось зусім нядаўна нарэшце адкрыў для сябе нашу беларускую Благадаць — купку драўляных дамкоў на высокім узгорку сярод бяскрайніх лясоў на беразе крынічнай рэчкі Вітань.

Усе цяперашнія жыхары Благадаці — пенсіянеры. На сямі падворках пражывае толькі 11 чалавек. У гэты час яны заняты пераважна сваімі агародамі і падворкамі, рыхтуюцца капаць бульбяныя палы. Калі ж у лесе шумат грыбоў, застаць вясцоўкай дома практычна немагчыма. І мне, можна сказаць, пашанцавала сустрэцца з некаторымі з іх.

— Тут заўсёды было трыццаць дамоў, — кажа староста вёскі, колішняя калгасніца Валянціна Гарэлікава. — І

хоць месца такое прыгожае, на жаль, вёска пусцее. Але мы не здаёмся, дапамагам адно аднаму, ходзім у госці, часам сляваем.

Недарэмна жыхары выбралі Валянціну неафіцыйным вясковым лідарам — старстам. Яна адна з маладзейшых тут, умее да кожнага знайсці падыход, арганізаваць на любую справу. Працавітая і выдатная гаспадыня. А галоўнае, з добрым сэрцам жанчына. Даглядала дзвюх адзіночкіх суседкаў, памагала старэйшай бабулі з вёскі Дубна.

— Нельга кідаць самотных і бездапаможных, хай сабе і не родныя па крыві людзей, калі ты расла на іх вачах, хадзіла па адной вуліцы, — дзеліцца думкамі Валянціна Яўсеўна.

У кожнага населенага пункта, як у чалавека, свой пачатак, свая гісторыя, свой лёс. Даты заснавання Благадаці і з'яўлення яе першых насельнікаў цяперашніх жыхары не ведаюць, але яны ахвотна і не без гонару паказваюць некаторыя вясковыя куточки. Вось пад гарою крынічка, якая бру-

Тамара СЕРПЕНКА дамамуруе свой пашпарт з аднакоўкай прапіскі ў вёсцы Благадаць.

іцца з незапамятных часоў. А там панскі гай расце. Пасярэдзіне Благадаці захаваўся невядзікае возера — кнігіна. Нібы тую легенду, пераказваюць жыхары, што жыў тут князь Крапоткін, меў маентак, займаўся сельскай гаспадаркай, збудоваў спіртзавод. Месца гэтае выбраў з-за яго асабліва маляўнічых краявідаў, якія і сёння вабяць і натхняюць сваёй прыгажосцю.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

У кожнага населенага пункта, як у чалавека, свой пачатак, свая гісторыя, свой лёс.

ТЕМА ДНЯ

ДЕНЕГ НЕ СТАЛО БОЛЬШЕ, НО ПОЯВИЛАСЬ СИСТЕМА В ИХ РАСПРЕДЕЛЕНИИ

После подписания Указа Президента от 12 января 2007 года № 21 «О повышении роли органов местного управления и самоуправления в решении вопросов жизнеобеспечения населения» прошло более полугода. За это время Советы первичного уровня должны были перестроить свою работу в соответствии с новыми требованиями. Как и следовало ожидать, преобразовательный процесс породил ряд вопросов «с мест». Большая их часть была адресована Министерству финансов Республики Беларусь, имеющему непосредственное отношение как к подготовке Указа, так и к практической его реализации.

О том, какие проблемы возникли в процессе выполнения положений данного документа и удалось ли в результате объединить теорию с практикой, рассказал начальник управления бюджетной политики Министерства финансов Республики Беларусь Максим ЕРМОЛОВИЧ.

— Еще пару лет назад можно было услышать много нареканий на отсутствие единой стабильной системы формирования бюджетов сельских Советов. На ваш взгляд, решена ли эта проблема сейчас, после принятия Указа Президента № 21?

— До принятия Указа ситуация в различных региональных республиках развивалась по-разному. В некоторых областях ресурсная (доходная) база сельских Советов постепенно и поэтапно укреплялась и расширялась, и определенные денежные средства там были. По крайней мере, формировались собственные бюджеты... Но в отдельных регионах (особенно это касается чернойбыльской зоны) с целью упрощения и в порядке эксперимента бюджеты сельских Советов были фактически упразднены. Финансирование нужд первичного звена власти производилось из районных бюджетов. Бюджеты некоторых сельских советов существовали юридически, но на практике на 100 процентов являлись дотационными и закрывали только самые острые проблемы. До принятия Указа № 21 на территории республики не было единых подходов в вопросе формирования доходов и определения расходных полномочий бюджетов первичного уровня, каждый сельсовет существовал как бы сам по себе.

С выходом Указа все стало на свои места. Этот документ установил четкие правила: одинаковый порядок финансирования, одинаковые доходные полномочия и равные расходные обязательства для всех бюджетов сельских Советов — невзирая на особенности регионов. Теперь сельсоветы имеют четкий перечень расходов, которые, в свою очередь, должны полностью обеспечиваться из доходной базы местного бюджета. И никаких дополнительных расходов, кроме оговоренных Указом, на первичное звено власти возлагать нельзя.

— Но многие председатели сельсоветов говорят, что пока не ощутили позитивных изменений. То есть, документ есть, а в кармане ничего не прибавилось...

— Но ведь и в стране денег больше не стало! Да и не предполагалось, что благодаря этому Указу на сельсоветы прольется финансовый дождь — ведь, к сожалению, ресурсная база всего консолидированного бюджета тоже ограничена.

Но если раньше сельсоветы зачастую финансировались по остаточному принципу, то сейчас ситуация улучшилась. По крайней мере, председатель сельсовета знает, какие обязательства на нем лежат, и понимает, за счет каких источников он может эти обязательства исполнить... Дотационность предполагала, что председателю сельсовета необходимо было ехать в райисполком или районный Совет депутатов и там «выбивать» деньги на свои расходы. Теперь эти деньги необходимо заработать самому, образно говоря, собрать их на своей территории.

Сегодня определенные Указом налоги, пройдя через систему казначейства, остаются в сельсополкоме. Забрать их никто не может, это ресурс базового уровня, закрепленные за бюджетом сельсополкома источники дохода.

— Исходя из положения данного Указа, сельские Советы до 1 июня текущего года должны были внести уточнения по своим бюджетам в вышестоящие Советы. С какой целью это делается?

— Чтобы сформировать бюджеты там, где их не было. И, по нашей информации, эта работа давно проведена.

В тех сельсоветах, где бюджеты уже были сформированы, никаких уточнений вносить в принципе не надо было — они внесены раньше, по мере того, как бюджеты исполнялись. Ну а те, которые бюджета сельсополкомы просто переориентировались и уточнились по тем доходам, которые смогли собрать на своей территории. С учетом этих доходов были уточнены и дотации из вышестоящих бюджетов на текущий год. Бюджеты первичного уровня на 2008 год будут формироваться уже исходя из того, что функции каждого сельсополкома должны быть обеспечены соответствующими ресурсами.

Понятно, что доходы, или ресурсную базу сельсовета, сразу нарастить невозможно. Но уже сегодня многие предпринимательские председатели сельских Советов находят возможность изыскать дополнительные ресурсы на финансирование расходов территории. Кто-то идет в аренду помещенье, кто-то развивает новое производство...

Практически все председатели сельских Советов сегодня спрашивают, почему Указ не дает возможности оставлять на своей территории подоходный налог с физических лиц. Это действительно проблема, которая на данный момент остается нерешенной. Мы собираемся обсудить ее дополнительно и в ближайшее время постараемся на этот вопрос ответить.

Пока что этот налог аккумулирован в бюджете базового (районного) уровня, что позволяет регулировать бюджеты сельских Советов путем увеличения или уменьшения дотации. Сам по себе этот вариант неплохой, но с его внедрением мы изыали у сельских Советов стимул по развитию своей территории, своей ресурсной базы. Ведь от нового производства они теперь практически ничего не получают.

(Окончание на 2-й стр. «МС».)

СПРАВКА «МС»:
Максим Леонидович ЕРМОЛОВИЧ родился в 1977 г. Закончил Академию управления при Президенте Республики Беларусь по специальности «государственное и муниципальное управление». Работал в Министерстве по налогам и сборам.
С 2002 г. — консультант управления доходов, заместитель начальника управления доходов. С 2007 года — начальник управления бюджетной политики Министерства финансов Республики Беларусь.

У Чарнаўчыцах у мінулыя выхадныя адзначылі свята вёскі. Да гэтага дня рыхтаваліся ўсе. На свяце былі падведзены вынікі конкурсу на лепшы падворак, лепшы пад'езд шматкватэрнага дома, на лепшае ўтрыманне вуліцы. Прызвы атрымалі таксама руплівыя гаспадыні — за вышыўку, рукадзел, за самую смачную страву. Галоўным фундаментам усіх конкурсаў выступіла мясцовая гаспадарка СВК «Чарнаўчыцы». Свята ўжо стала традыцыйным, яго любяць, на яго прыходзяць сем'ямі. Яно аб'ядноўвае, нагадвае прыгадарнай вёсцы, якую ўжо зачэпіла ўрбанізацыя, пра яе адвечныя карані.

Пачым тэпашпарт для могілак?

Многа песень, прыпевак, жартаў прагучала са сцэны на свяце вёскі ў Чарнаўчыцах калектываў мастацкай самадзейнасці столькі, што на пальцах не пералчыш. Тры з іх маюць званне народных. Мужчынскі вальны калектыў «Дабравест» выступаў не толькі ў сваім сельсавеце ці раёне, але і ў Германіі, Польшчы, Францыі.

Слава, вядомасць — рэчы прыемныя, а як праблемы ўзніклі — найперш у сельскі Савет. Вось і за дзень да свята, як толькі зазвоніў на распетыя старшыня Савета Аляксей Алесік, адразу пытанні пасыпаліся наконт касцомаў, інструментаў. Усё гэта кіраўнік сельскай улады ўзяў сабе на замётку і заспяшаў далей — паглядзець, як абкошвацца газоны, прыводзіцца ў парадок тэрыторыя вакол Дома культуры.

У Чарнаўчыцах і добраўпарадкаванне мераецца на «адрэзкі» — ад свята да свята, якое некалькі гадоў запар праводзіцца 19 жніўня. Адзін раз замянілі тратар на цэнтральных вуліцах, у другі — узвялі новую бетонную агароджу каля шматкватэрных дамоў. Святла агародзілі могілкі і прывялі іх у парадок. З сельскім пагостам, паводле меркавання старшыні Савета, праблемы ёсць не толькі ў Чарнаўчыцах, але і паўсюль. Фармальна гэты аб'ект ні за кім не замацаваны. Паспрабавалі перадаць могілкі на баланс ЖКГ, але без тэпашпарту гэта не ўдалося зрабіць. А тэхнічны пашпарт на могілкі прадугледжвае апісанне кожнага захавання. Выраб яго канкрэтна ў Чарнаўчыцах будзе каштаваць больш за 40 млн рублёў. Танней, падлічылі, бетонную агароджу паставіць. Так і зрабіў сельскі Савет у дадзеным выпадку.

— Але гэта ўсё роўна не выйсець, — гаворыць Аляксей Алесік, — каб падтрымліваць могілкі ў парадку, там павінен працаваць чалавек. Раней гэтай справай хоць патроху займаўся рэлігійныя абшчыны, цяпер усё пакінула на варту сельскаму Савету як гаспадару тэрыторыі». Давядзецца вышукаць грошы, рабіць тэпашпарт і перадаць могілкі арганізацыі, якая мае магчымасць іх даглядаць, — робіць заключэнне Аляксей Сяргеевіч.

Рабленныя «сваякі»

Адной з найбольш вострых праблем прыгадарнага сельсавета даўно сталі гарадскія бамжы і алкаголікі. У горадзе яны, здараецца, прапываюць або нейкім іншым чынам страчваюць свае кватэры. Купляюць якія-небудзь паўразваленыя халупкі або прыяжджаюць да сваякоў, каб на ўмяну прыроды, на чыстым паветры працягнуць прывычны лад жыцця. Каля двух дзiesiąткаў такіх сямей жыве на тэрыторыі сельсавета. Некаторыя з іх, нават нідзе не прапісаныя, давляюць пазбягаючы бацькоўскіх правоў, а дзцяці забіраюць у прытулак. Прапіскі няма, але ж дзці не павінны жыць галоднымі, недагледжанымі.

У вёсцы з прыгожай назвай Наневічы, быў час, засталася адна бабулька. Калі старой пераваліла за семдзясят, як снег на галаву завалілася дзці, бо ў горадзе яны дажыліся да таго, што не было чаго есці. Бывае, каб лепш адзінотка чым прысутнасць блізкіх. Вось і пенсіянеры той не далі спакойна дажыць век. У такім будзе вытрывала бабулька гады два... А сваякі і зараз там жывуць, не абцяжарваючы сябе жым-небудзь карысным заняткам.

Напачатку 2004 года абласное ўпраўленне МНС праводзіла свой семінар па рабоце з «жэмі» прыгадарнымі кантынгентам менавіта тут, у Чарнаўчыцах. Тады спецыяльна наведвалі ўсе праблемныя сем'і, здымалі трушчынны лад жыцця некаторых грамадзян на відэакамеру, потым паказвалі на семінары, якія праводзіліся разам з сельскім сходам вясцоўцаў. Быў і сюжэт з Наневічаў. Мала хто з «герояў» таго сумнага кіно, та бы мовіць, стаў на шлях выпраўлення. Большая частка жыве, як жыла. Калі хто ўсё ж узюўся за розум, то на яго месца прыйшлі іншыя. І колькасць суйчыннікаў, што ядуць асацыяльны лад жыцця, увесь час трымаецца нідзе на адным і тым жа ўзроўні. Такія ўжо доля ў прыгадарных населеных пунктаў.

Памнажаем... бабку на градку

У цэлым жа вёска Чарнаўчыцы — прыгожая і перспектывная. Тут будзеца шмат жылья, апошнім часам узрос узровень нараджальнасці. Разам на тэрыторыі сельсавета жыве без малаго 5 тыс. жыхароў. Абслугоўваць такую колькасць насельніцтва сельвыканкаму ў складзе чатырох чалавек было б, вядома, надзвычай складана, каб на падмогу не прыйшла камп'ютарызацыя. Адных толькі даведкаў грамадзянам за паўгода выдана каля 3 тыс.

Праграма «Сельсавет», па якой чарнаўчыцкая мясцовая ўлада працуе амаль год, істотна аблегчыла хоць бы працэс выдачы тых самых даведкаў. Цяпер любую элементарную паперку можа выдаць любы работнік сельсавета, нават участковы інспектар. Таму што са свайго камп'ютара кожны з іх можа зайсці ў агульны банк дадзеных. Што сабой уяўляе новая праграма, старшыня Савета паказаў на прыкладзе сваёй асобы. Ён знайшоў адпаведны файл і набраў прозвішча «Алесік». Адрасу з'явілася інфармацыя пра яго домаўладанне, плошчу прысядзібнага ўчастка, памер агарода і плошчу ўсіх вырошчваемых культур, пералік дамашніх жывёлнасці, нават кот і сабака занялі адпаведныя графы ў табліцы.

Аляксандра Бурда, сакратар Савета, патлумачыла, што гэта інфармацыя уяўляе сабой электронны варыянт пагаспадарчай кнігі, якая вядзецца на працягу ўсёй гісторыі сельсавета. Пагаспадарчая кніга заўсёды была асноўным дакументам вёскі. І зараз на падставе кнігі 40-гадовай даўнасці, здараецца, спадкаемцы даказваюць свае правы або вырашаюць іншыя спрэчныя пытанні. У кнігу і цяпер заносіцца ўсе звесткі пра гаспадара сядзібы, яго сям'ю і хатнюю гаспадарку. Праўда, памер тых кніг у параўнанні з мінулым часам вырас, — вельмі ж шмат чаго даводзіцца ўлічваць. У кніжцы павінна быць занатавана не толькі колькасць хатняй жывёлы, птушкі, сабак і кату на падворку, але і падрабязна распісана да дзiesiąтай долі соткі плошча розных сельгаспадарчых культур у агародзе. Калі сплытаць у любога сярэднястатыстычнага вясцоўца, колькі кілаграмаў шыбулі, гуркоў, бульбы ён вырасіць, наўрад ці хто адкажа. Можа ўказаць хіба, што града была ці дзве, і колькі сотак бульбы садзілі ў полі. Бо такая статыстыка вясцоўцу не патрэбная. А ўсё работнікам сельсавета яна патрэбна, каб запісаць усё ў кнігу або занесці ў камп'ютар. Таму яны нястомна множаць плошчу грады ўмоўнай бабкі Ганны на нейкую ўмоўную ўраджайнасць. А іншак можна атрымаць сплананне ў выглядзе вялікага штрафу за скажненне статысцтваздачнасці. Таму камп'ютарызацыя — вялікая справа нават на шляху прывядзення ў сістэму справаздачнасці па сельгаспадарчай і іншай дзейнасці жыхароў вёскі.

З асваеннем названай праграмы лясчэй стала ўзаемадзейнічаць з раённымі арганізацыямі. Паходныя, санітарныя, прыродаахоўныя, іншыя арганізацыі амаль штодня запытаюць нейкую інфармацыю ў сельскага Савета. І калі яна ёсць у электронным выглядзе, то справа некалькіх хвілін перакінуць дакумент на патрэбны адрас.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Старшыня сельскага Савета Аляксей АЛЕСІК, дырэктар школы Юрый МІХАЛІК і старшыня райсавета Аляксандр САЛАНЕВІЧ абмяркоўваюць пытанні падрыхтоўкі школы да новага навучальнага года.

(Окончание на 2-й стр. «МС».)

ПРОСТА БЛАГАДАЦЬ...

Васковы староста Валіяціна ГАРЭЛІКАВА каля помніка невядомым салдатам вайны з радзімі фотаздымкамі.

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

— У 1943-м фашысты з гармат стрэлялі па Благадаці з высокага надсожскага берага з боку вёскі Гайшынь. Бо на гэтым баку ракі стаяла Чырвоная Армія, — прыгадвае Валіяціна Гарэлікава. Яна прыхапіла з дому фотакартку, на якой — малады сімпатычны чалавек перыяду 30-х гадоў. Гэта адзін з тых невядомых салдатаў, былі школьнікі настаўнік з Алтая Васіль Самарукаў. Яго родных адшукала яшчэ напачатку васьмідзесяты гадоў маці Валіяціна, на агародзе якой Васіль і загінуў. Мы крочылі да сціплага, але дагледжанага абеліска, цяпер ужо на краю вёскі. Сама Валіяціна ў час вайны мела няпоўныя пяць гадоў, але і дагэтуль памятае, як хаваліся людзі ад карнікаў у лесе, як галадалі, як жудасна было ў час бамбёжак.

— Ніхто ў нас не забывае

НЕДАЛІЧЫЛІСЯ МІЛЬЯРДАЎ...

Бюджэт Мінска недалічыўся па стану на 1 сакавіка 2007 года Br10,9 млрд ад арэнднай прыбытку за карыстанне зямельнымі участкамі ўрочышчымі, фізічнымі асобамі, індывідуальнымі прадпрыемствамі. Такія страты выявіла праверка Камітэта дзяржаўнага кантролю. Яе вынікі абмеркаваны сёння на пасяджэнні калегіі КДК.

Як адзначыў старшыня камітэта Зянон Ломач, у сістэме прадастаўлення зямельных участкаў прыватным асобам выяўлена шмат парушэнняў па неэфэктывнаму выкарыстанню зямель. Выяўленыя недахопы паказваюць, што мясцовыя органы ўлады не заўсёды выконваюць патрабаванні палажэння аб парадку адабраўня і прадастаўлення зямельных участкаў, парушаюць тэрміны разгляду заяў і прыняцця рашэнняў па іх. Не ажыццяўляецца таксама належны кантроль за выкарыстаннем зямельных участкаў, здадзеных у арэнду. «Няўжо гораду не патрэбны грошы ад арэнды?» — задаў рытарычнае пытанне Зянон Ломач. Ён заклікаў кіраўніцтва Мінгарвыканкама прыняць меры па ўстаўленню парушэнняў і прыцягненню інаватых да адказнасці.

ПРА РЭАЛЬНЫЯ ЗДАБЫТКІ...

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

У выпадку паспяховага выканання праграмы да 2010 года агульны ўзровень інфекцыйных захворванняў павінен памяншацца на 8 працэнтаў, а некаторыя з іх — такія як дыфтэрыя, паратыт, коклюш — павінны знізіцца да адзінкавых выпадкаў. Паводле праграмы мяркуюцца таксама знізіць да бяспечнага ўзроўню шкодныя выдкі і палепшыць умовы на амаль тысячы працоўных месцаў.

Праграма «Якасць» ставіць мэтай стварэнне ўмоў для вырабы якаснай прадукцыі, канкурэнтназдольнай на ўнутраным і знешнім рынках. Яна прадуладжвае тэхнічны пераабсталяванне, мадэрнізацыю, стварэнне новых вытворчасцяў і сертыфікацыю якасці прадукцыі па міжнародным стандартам.

У праграме бярэць удзел 64 арганізацыі, і каб зрабіць іх прадукцыю якаснай і канкурэнтназдольнай, мяркуюцца выдаткаваць мільярд рублёў. Што ў выніку станоўчым чынам павінна адбіцца і на росце аб'ёмаў вытворчасці. Сёння таксама прынята да ведама вынікі работы камісіі, якая была створана для кантролю за арганізмам мясцовага кіравання і самакіравання. Старшыня Магілёўскага аблсавета Уладзімір Панчоў, — што як быццам надыйшоў час спачываць на лаўрах. Хоць гэта і не так. Таму кіраўніцтва вобласці яшчэ раз нагадала дэпутатам мясцовых Саветаў аб палітычных працах з людзьмі. Перш за ўсё неабходна прылучыць людзей да парадку, за якім трэба сачыць самім, а не чакаць, пакуль хто-небудзь прыедзе і зробіць гэта. Каб парадкаў у аграпрадпрадпрыемствах і сельскай гаспадарцы, каб свесна-скашоўлі каля сваіх падворкаў траву, каб не былі вёскамі і лясам смятнікаў, трэба прылучыць людзей да парадку. Така агульная задача для дэпутатаў корпуса.

Ілона ІВАНОВА.

вайну, бо забыць такое немагчыма.

Электрычнасць у Благадаці з'явілася ў 1953-м. А вось першы тэлевізар, па прыгадках вясцоўцаў, толькі ў 1970-м. І гэта быў пачатак новай імклівай эры для невялікай працавітай Слаўгарадскай вёсачкі, адметнай сваімі традыцыямі, умельствам, майстрамі. Некаторыя з тых этнаграфічных і фальклорных адметнасцяў дайшлі і да дня сённяшняга. Па-першае, насуперак ўсюдыснай «папсе» тут захаваліся даўнія песні, якія з ахвотаю спяваюць усе жанчыны. Захавалася ткацтва, вышыванне, ёсць майстры, якія прыгожа і якасна умеюць плесці з лазы, вырабляць бондарскі посуд. Час ад часу ў вёсцы пячэцца хлеб, нягледзячы на тое, што двойчы на тыдзень прыходзіць аўталаўка.

— Гэта як даніна павагі да мінулага, якое для нас і дагэтуль застаецца светлым і дарэгім, — кажуць жанчыны з вёскі Благадаць, якія прыйшлі на нашу невялікую сустрэчу, — Марыя Сільчанка, Марыя Навуменка, Марыя Юдзіна і яе сястра Тамара Сергіенка.

Анатоля КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

3 ГОРАДА — У ВЁСКУ. ЧАМУ Б І НЕ?

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

Час перамен

Я зусім не «чапляюся» да фактаў, не імкнучы іх нейкім чынам «перакруціць». Усе дакладна разумеюць тую складаную існуючую, якая склалася на вёсцы. Таму была прынята грунтоўная праграма, дзе падрабязна распісаны ўсе акаліччаныя па выхадзе глыбіні з заняпаду. І справа пацыху скрапулася з «мёртвай кропкі». У свой час Альковічы мясціны былі аднымі з самых ажыўленых. На тэрыторыі сельсавета размешчаны два сельгаспрадпрыемствы, якія ў свой час з'яўляліся адной гаспадаркай. Таму ў якасці цэнтральнай сячэнтнай часткі ўзнікла «Мёртвае сям'я». Прычыны з'яўляліся вельмі прымальнымі, і ў гэтым жа годзе ўзнікла «Мёртвае сям'я». Прычыны з'яўляліся вельмі прымальнымі, і ў гэтым жа годзе ўзнікла «Мёртвае сям'я».

Лілія КРАПІВІНА, БЕЛТА.

ДЕНЕГ НЕ СТАЛО БОЛЬШЕ...

(Окончание. Начало на 1-й стар. «МС».)

Думаю, будзе лепш, калі мы вернемся да тэмы, якую абмяркоўвалі ў першым нумары. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Міністэрства фінансавання актывна пачало працаваць і ў гэтым годзе. Якія меры ўзятыя ў гэтым годзе?

— Для нашых спецыялістаў, і для фінансавання сельскай гаспадаркі, гэта вельмі важны момант. У першым нумары мы абмяркоўвалі тэму аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Многіх волнуе, з якіх бюджэтов будзе асабліва фінансавана сельскае прадпрыемства?

— У нас цяпер 2 дзяціны сацыяльнага абслугоўвання сельскай гаспадаркі, і гэта вельмі важна. У першым нумары мы абмяркоўвалі тэму аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

У якасці чэрагу фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Будзе лі выдзяляцца сродкі на аднаўленне сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

У якасці чэрагу фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Будзе лі выдзяляцца сродкі на аднаўленне сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

У якасці чэрагу фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Будзе лі выдзяляцца сродкі на аднаўленне сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

У якасці чэрагу фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Будзе лі выдзяляцца сродкі на аднаўленне сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў?

— Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Гэта тэма аб'ёмнага фінансавання сельскай гаспадаркі і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Беседвала Наталія КАРПЕНКО.

Наш культурны асяродак

ЖЫВАНДОЛЯ

Выпуск № 8 (13).

ВЫСОКІ БЕРАГ ПІМЕНА ПАНЧАНКІ

23 жніўня народнаму пату Беларусі Пімену Панчанку споўнілася 6 90 гадоў

У 1934 годзе Пімен Емяльявіч скончыў педагагічныя курсы ў Баўрыску, настаўнічаў, выкладаў родную мову і літаратуру. Менавіта з таго часу, з 1934 года і да самай смерці (у красавіку 1995-га) ён быў пастаянным падпісчыкам «Звязды». Здарыўся толькі адзін вымышаны перапынак — Вялікая Айчынная вайна...

У 1939-м, ужо будучы членам Саюза пісьменнікаў, Пімен Панчанка скончыў філагалагічны факультэт Мінскага настаўніцкага інстытута. З 1939 па 1946 год жыццёвы лёс паэта звязаны з нягледзімі салдацкімі дарогамі: быў спецыяльным карэспандэнтам у армейскіх і франтавых газетах, прымая ўдзел у баях на Бранскім, Заходнім, Калінінскім, Паўночна-Заходнім фронтах...

Працаваў у літаратурна-мастацкіх выдавецтвах краіны, выдаў дзесяць кніг — вершаў і пазэм, перакладаў, публіцыстыкі, успамінаў. Многія вершы Пімена Панчанкі пакладзены на музыку. У аўтабіяграфіі ён дакладна вызначыў арыенціры сваёй творчасці: «Праўда жывіца — праўда пацучыя маіх судачынаў, чалавечнасць...» Бескампрамісна змагаўся пазытыўнымі словамі супраць хлусні, дэмагогіі, прыставаства, за захаванне спрадвечных традыцый, за нацыянальна-адрэджанне.

Многія яго вершы — гэта сапраўдны Гімн роднай мове. Узгадайма: *Ільняная і жытніцавая. Сялянская. Баравая ў казанчай красе. Старажытная.*

Ты самая славянская. Сеем тэп, як травы ў расе. Вобразна, вольна, явучая Мова беларуская мая!

А кім бодем прасянуць вась гэта ты радкі:

А мову ледзь не затпталі І асмьялі, кі раней.

А вы ў народа запыталі, Якая мова нам радней?

А мову родную заўсёды І усюды вучыць першы таварыш.

Але і тугнямі знішчана многа, асабліва ацалела пасля вайны. Палаці ў Віцебск, Тураў і Пінск, Гародні ў Заслаўе — гэта неацэнны гістарычны помнікі, наша гісторыя. І гэта не поўны пералік. Шкада, што ім не было дастаткова увагі, дзяржаўнага абароннага. Так, у Віцебску была ўзруваная царква XI стагоддзя: спатрэбілася будаўнічым пляюнкам. У Мінску за адну нок была зруйнаваная цэлая вуліца Наміга, а яна некалі была галоўнай вуліцай Мінска. Дзе пра вырваны рускія паэты і пісьменнікі на чале з Канстанцінам Фэдзіным. Пасля яны перанеслі ўрны з прахам па доўгай алеі да самай машыны.

А вась у Мінску пачаліся цуды. Ніхто не ведаў, куды паставілі ўрны, калі і на якіх могілках будаць хаваць Янку Купалу... Пачаўся новы, хрушчоваўскі наступ на беларускую мову і культуру.

Вайсковыя могілкі (на Дзугабродскай) сталі апошнім прыстанішчам вялікага беларускага песняра. Быў жалобны мітынг, развітаньне прамовамі. Мы разьбіліся сумнянь і зблантажылі, бо насустрач нам ішлі і шлі мінчане і пыталіся: «Дзе пахавалі Янку Купалу?»

Калі ў 1945 годзе вярталіся з арміі ў родны горад ці вёску, перш-наперш лічылі, хто застаўся жывы, хто і дзе загінуў, хто ацалела пасля страшэннай вайны.

У Мінску на руінах цэнтры на снезе былі пратэпаны сапкі сьцежка. Ацалелі асобныя збудаванні (Дом урада, Дом афіцэраў, Оперны тэатр, чырковы касцёл, тэа-сэжа на пляцэ Волі). Я хадзіў па тых сьцежках і прыпамінаў, што тут стаяла, што тут было: радзкія «Звязды», Саюз пісьменнікаў, кніжны магазін... На пляцэ Волі мяне ўзрэдвалі да болю знаёмыя гадзіннікавая веха (пазней яе па нейкім загадзе знеслі), касцёл (яго пазней знявалі і аддалі пад спартыўную залу), царква, а вась гасцініца «Еўропа» не было (на гэтым месцы збудавалі кансерваторыю).

Пазней мяне, бескаватарна, далі псуць у ў Нясвіжскі замак, дзе зрабілі санаторыю для партызану, партыйных працаўнікоў. Мы аглядалі замак і дзіўліся, як грунтоўна і велічна будавалі перш-наперш выкупалі Аляксандра ўсёх касцёл, дзе ў сутарожні лжылі забальзамаваныя родныя кніжы.

Я успамінаю даваены і зруйнаваны Мінск, бо памятаю радкі Янкі Купалы з верша «Спадчына» (на вялікі ваў другі ўзор высокай класікі, на ролю якога абраў Бусона, у той час больш вядомага ў якасці мастака...)

Бусон — таксама цудоўны паэт, але справа не ў ім, а ў прыёме, вельмі распушчэнным, калі гаворка ідзе пра літаратуру... Замоцін і сапраўды неабліг да следчых. Але не варта забываць і пра ролю, якую ён адыграў у лёсе п'есы «Тутэйшыя» Купалы. Так, у часопісе «Узвышша» ён даў разгортнуты аналіз п'есы. Спачатку спыніўся на яе сюжэце, які «павінен быць прызнаны бліжэй да жывіцы, хоць у дэталі ён можа паказацца вельмі надуманым». «Не заўсёды жыццёва» — галоўны прысуд Замоціна.

Адным з істотных недахопаў Замоціна лічыў адсутнасць становага героя, бо, «паказваючы адмоўныя бакі дарэваліцыйнага быцця, аўтар не паставіў супраць іх даволі выразна дадатных бакоў новага быцця, і чытач, высьмейваючы разам з аўтарам старое, не бачыць новага ў яго значных праляях». На думку следчых, «драматыру не зусім удалася спроба пабудоваць сатырычную камедыю ў карыкатурна-фарсавых танках».

У заключэнне Замоцін выказаў шкадаванне, што «з-пад пяра Я. Купалы да гэтага часу не з'явілася вялікай рэальна-бытавой драмы або камедыі».

Пад разноснам артыкулам Замоціна стаяць дата — 14 лістапада 1926 года. А 16 лістапада п'еса «Тутэйшыя» Я. Купалы была знята з рэпертуару. І пацасуе пераслед Купалы, разборы яго персону ў ЦК, абвінавачванні ў «нацдэмаўшчыне», допыты і г.д.

Наступны гэтай рэзцыні Замоціна былі нейтралізаваны толькі ў 90-я.

Кім? Вось тымі самымі літаратурнацамі, якім «да Замоціна жылі расці».

Дождж і канец свету

Гаворым з пісьменнікам Уладзімірам Сіпягам пра прыродныя катаклізмы апошняга часу.

І раптам ён заўважае: «Калі канец свету... Не дакачаем».

Спрабуем ацаніць — гэта заўвага атпмстыя ці пэсіміста?

— Беларусці Падказваюць мне сябры.

Флабэр — гэта я

Усе ведаюць пра пісьменніка Флабэра, што, стварочы раманы, ён уяўляў і фізіялагічна адчуваў, пра што пісаў. «Бавары — гэта я...», какетліва казаў ён.

А я ўяўляю тое, пра што чытаю. Вось, напрыклад, колькі разоў чытала «Маленькі кучонок» Мазма, столькі хацелася рэжыні з бе-

конам, якую так любіў капітан. Таму тысячы раз перачытваючы гэтую кнігу, я заўсёды клапацую, каб быў запас бекону.

Гэта я да чаго... Прачытала сёння з раніцы апавяданне пра тое, як адзін пісьменнік заходзіў ў вагон метро разам з усім незнаёмай дзяўчынай, якая паглядзіла яго па жывоціку...

Харошы расказ, вась толькі ўявіць не магу. Бо калі яны заходзілі адначасова, знаходзячыся побач, яна магла паглядзіць яго хіба што па вонкавай паверхні сцягна. Калі ішла задуу — па дуле ці спіне. Па жывоціку — толькі ў тым выпадку, калі сама заходзіла ў вагон спінай (які такое бачылі?). Дзяўчына магла ісці наперадзе паэта і працягнуць крок назад — але паспрабуюць такога зрабіць і ты ўпаўнічэся: тое, што яны намагаюцца — зусім не жывоцік, асабліва калі вы дзяўчына невысокага росту...

Цяжка быць крытыкам, калі ў тавай галаве такія «растаўрацыйныя» работы.

Валачкова і Беларусь

Чытаю аўтабіяграфію зусім маладога пісьменніка, складзеную ім самім, і даведаваюся, што ён — «па выніках апытання названы лепшым беларускім пісьменнікам 2006 года».

Успомнілася, як прыма-балерына расійскага Вялікага тэатра расказвала пра Анастасію Валачкову, якая — да таго як распусцілася — на рэпэтыцыі з'яўлялася ў вялікім сятэры з надпісам «Валачкова № 1».

Рамон і блогеры

Праглядаю ў сёўце некаторыя інтэрнэцыйскія дзённікі-блогі — і згадаюцца словы пісьменніка Рамона Гомза дз ля Серны, напісаныя ім паўстагоддзя таму:

«Трэба чытаць публічныя лекцыі пра мастацтва разавешвання бялізны і паказваць дыяпазны».

Выварочваць уласнае жыццё напакз — прыкры занятак. Але вельмі модны.

Совы і жаваранак

Звычайна выходжу ў сёўца не дзе ў пяць раніцы. Гледжу на лічылічкі наведніка інтэрнэт-камп'юсі і думаю: што гэта за людзі, якія паспяваючы залезці ў мой блог у такую рань??? Толькі днём да мяне дайшло, што яны заходзяць у яго не раніцай, а позна ноччу. Гэтыя людзі — «совы»!

Уласны вопыт — лінейка, якая заўсёды з табой.

Няма таго, што рань было

Памятаю, як у дзяцінстве выпраўляла памылкі — ад дзірачак, зробленых ласцямі, шчыты былі перфарыраванымі, як акулеры супервіжн...

Сёння з раніцы спрабавала сперці ўласнае імя (напісала яго па-англійску, а не па-польску) ў відэаеўкай дамоў... Сірка і папера церпіліся адно ад адно — а літары заставаліся.

Ці то паперу сталі рабіць добра, ці то ласцікі — дрэннымі...

А можа памылкі з узростам больш складана выпраўляць.

Літаратура і гарачая вада

Памятаю ў дзяцінстве, мае бацькі неж былі на сустрэчы з «пісцелем», тагачасным дробным функцыянерам ад літаратуры, які ўжо ў эпітэтым дзіце.

І доўга яшчэ згадваў, як ён «аспісваў» жахі акулаванага, паўрабуранага Мінска.

— Уяўляеце, г р а ч а я в ады не было! — пахожу ён чытаючы, расцягваючы слова «гарачай».

А ў мяне з'явілася!

Ганна КІСЛІЦЫНА.

СВЯТЫТРУІНЫ АЖЫВАЮЦЬ

Цяпер у Беларусі людзі ўсё больш і больш звяртаюцца да Бога. Многа ўзводзіцца новых храмаў, а таксама вельмі шмат храмаў — помнікаў архітэктуры, гісторыі і культуры — аднаўляюцца. І кожны з іх мае сваю непаўторную гісторыю.

За 40 кіламетраў ад Мінска, сярод малюўчых прасторай знаходзіцца старадаўняе мястэчка Станькава (раней Станьку). Тут аднаўляецца Свята-Мікалаеўская царква, якая была пабудавана яшчэ ў 1858 годзе, а разбурана ў 1961-м. Дарчы, у наступным годзе ёй споўніцца 150 гадоў. Растаўрацыйныя работы вядзе Беларуская Праваслаўная Царква. Навуковы кіраўнік, аўтар праекта растаўрацый храма — Алег Масліеў, архітэктар Дэпартамента знешніх сувязяў Беларускага Экзархата ўнітарнага падпрывіства Беларускай Праваслаўнай Царквы, што знаходзіцца ў Доме міласэрнасці ў Мінску. Ён жа з'яўляецца і аўтарам макета царквы (на здымку), які знаходзіцца ў музеі графаў фон Гутэн-Чапскіх у Станькаўскай сярэдняй школе. Дарчы, аднаўленне царквы ў Станькаве, дзе ён жыве з дзяцінства, стала справай яго гонару.

— Калі была пабудавана ў Станькаве першая царква, невядома, — распавёў Алег Ігравіч, калі паказваў руіны храма (на здымку). — У летапісній гісторыі мястэчка за XIV стагоддзе ўзгадваецца праваслаўны храм. У той далёкі час Станьку належыла Вялікаму князю Вялікага князства Літоўскага Вітаўту (1350—1430), а ў розны час ім уладарылі знакамітыя роды Калінінчыч, Судзіманавічы, Дарагастайскі, Радзівілаў, Чапскі (1772—1920). Дык вась, граф Эмэржэ Чапскі і набыў праект гэтага храма ў знакамітага архітэктара Яго Імператарскай Вялікасці Канстанціна Тона (аўтар храма Хрыста Збавіцеля ў Маскве, Крамлёўскага палаца і інш.). Шчыра гэтаму ўзводзілася царква, і вась гэты час прыхаджане таксама падтрымлівалі будаўніцтва сваімі ахвяраванымі.

Некалькі дзесяцігоддзяў пры Свята-Мікалаеўскім храме дзейнічала Станькаўская благачыня. На рубяжы XIX—XX стагоддзяў яго ўзначаліў протаіерэй Фёдор Чарняўскі — бацька новараслаўленай святой блажэннай Вялікай Мінскай (Вялянціны Фёадаровы) Сулкоўскай (1888—1966), якая была кананізавана Царквою як мясцовашанаваная святая 6 лютага 2006 года — роўна праз 40 гадоў пасля смерці. Але яшчэ і пры жыцці не зарастала сьцежка да яе маленькага дома ў вёсцы Коскі, што недалёк ад Станькава. У пачатку 30-х гадоў яна злегла і праляжыла больш за 30 гадоў. Увесь гэты час матушка Вялянціна вяла падзвіжніцкі лад жыцця: бесперастанна малілася, вылучала людзей, давала наказ на служэнне Богу і людзям. І сёння шмат людзей атрымліваюць суцяшэнне і ацаленне на магільцы святой Вялянціны Мінскай, якая стала месцам паломніцтва і малітвы. Магчыма, калі Свята-Мікалаеўская царква будзе адноўлена, мошчы святой перанясучы сюды, бо менавіта станькаўскі Свята-Мікалаеўскі храм стаў пачаткам яе духоўнага стагнацтва. У гэтай царкве Вялянціна прыняла хрышчэнне, малілася Богу і співала ў царкоўным хоры. У наступным годзе, дарчы, споўніцца 120 гадоў з дня яе нараджэння.

Інтэр'еры храма былі сціплымі. Сцены і сцяпенні — выбіленыя, падлога — цагляная. Іканастас — дубовы, без афарбоўкі, з такімі ж рамамі, карнізамі і разбудою, якія месцамі былі пазалоченыя, меў 10 абразоў. Акрамя таго, у царкве знаходзіўся мясцовашанаваны абраз Свяціцеля Мікалая, архіепіскапа Мір Літвіцкіх Цудатворца, вельміноў ў 1 аршыні ў 10 вярشوў (101 см), напісаны на палатне і пакрыты металічнай залачонай рызай. Захоўваюцца паданне, што абраз быў прывнесены нейкім набожным старцам, прыхаджанінам з Мір Лікі, яшчэ ў XVII стагоддзі. Храм некалі злучаўся з палацам графаў фон Гутэн-Чапскіх падземным пераходам, рэшткі якога захаваўся да нашага часу.

У 1936 годзе Свята-Мікалаеўская царква была зачынена. Адразж з яе было вынесена ўсё самае каштоўнае: залатое начыненне, сярэбро, рызы, акады, крывы. Многія абразы былі спалены, многія — захавааны прыхаджанамі, а абраз Свяціцеля Мікалая знік. На пераляўку пайшлі званы. Нейкі час храм пуставаў. Потым яго аддалі пад збожжаскоўшча. У гады Вялікай Айчынай вайны тут захоўвалі зброю. У час аднаго з баёў боюпрыпасы ўзарваліся, ад чаго падарпелі інтэр'еры царквы. Пасля вайны тут зноў зрабілі збожжаскоўшча. У канцы 40-х—пачатку 50-х гадоў у храме здарыўся моцны пажар з-за навалыцы, выгарала ўсё зерне. Пасля гэтага пажару храм пуставаў.

Паводле гістарычных звестак, у станькаўскую Свята-Мікалаеўскую царкву яшчэ ў 1913 годзе ўдарыла маланка, згарэў пазалочаны купал храма, а потым на яго месцы паставілі новы, зялёнага колеру.

Вясной 1961 года на старой запрудзе прарвала прагніную драўляную пляшчу. Было затоплена каласнае поле і суседняя вёска Каманка. Для ратавання вёскі падключылі ваенныя гарнізона, які размяшчаўся ў Станькаве. Бульдозэры знеслі дзве брамы сядзібы, калішы, цагляную агароджу парку. Цягнулі разбураную забудову завалілі праўру ў плашчы. Праз нейкі час зцягну, зробленае з сырой гліны, размыла вадой і сітуацыя з патапам паўтарылася. Пасля гэтага было прынята рашэнне разбурыць храм. Але ні ломы, ні цяжкія кувалды не маглі пераадолець супраціўленне каменя. І толькі сіла ваеннай тэхнікі і вялізнага выбуху змягла расчліпчы і канчаткова пакалечыць царкву. А разбурыўшы святую, пра яе хутка забыліся.

Толькі ў 1997 годзе ў Станькаве быў арганізаваны праваслаўны прыход у гонар Свяціцеля Мікалая. З 1998 года пачаліся работы па адраджэнню храма. У 2000-м былі праведзеныя абмерчаныя работы, а ў 2006-м, пасля кананізацыі святой блажэннай Вялянціны Мінскай, атрымана абласнае Мітраліпа Мінскага і Слуцкага, Патрыярхаў Экзарха ўсё Беларусі Філарэта на аднаўленне Свята-Мікалаеўскага храма. На сёння завершаны праектныя работы і ўжо вядуцца падрыхтоўчыя і першаарочныя. Планаўча, што ў 2009 годзе храм будзе адноўлены. На вялікі жаль, не паспеем да юбілея, але палова работ ужо будзе выканана і людзі змогуць паглядзець на гэту святую.

Хоначка скажае вялікі дзякуй усім, хто сваімі ахвяраванымі падтрымлівае аднаўленне царквы — помніка архітэктуры XIX стагоддзя, «дома малітвы». Імя кожнага, хто прыносе ахвяру будзе пазначана на адпаведнай царкве будучы чытачка малітвы. І за душы гэтых людзей ў адраджанай царкве будучы чытачка малітвы. Бо па цягліцы аднаўляючы храмы, мы аднаўляем і нашы душы.

Гутарыла Лана ТАРАСЕВІЧ.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава Мінскай вобласці Дзяржынскага раёна. Р/С 3015000460014 Г. Дзяржынск, фін. 606 УНП 600470110 АСБ «Беларусбанк», код 514.

Свята-Мікалаеўскі праваслаўны храм. 222731 г. Станькава

ДЛЯ ШМАТДЗЕТНЫХ СЕМ'ЯЎ ПАДРУЧНІКІ — ЗА ПАЛОВУ КОШТУ

Як стала вядома журналісту «Звязды», днямі Міністэрствам адукацыі па ўзгодненні з міністэрствамі фінансаў і эканомікі быў зацверджаны памер платы за карыстанне школьнымі падручнікамі ў 2007—2008 навучальным годзе. Як і ў папярэднія гады, бацькі будуць аплочваць толькі 50 працэнтаў кошту падручнікаў.

Сума платы за карыстанне падручнікамі складзе для вучняў агульнаадукацыйных устаноў з беларускай мовай навучання і 12-гадовай школьнай праграмай:

- I клас — 9.820 рублёў;
- II клас — 8.070 рублёў;
- III клас — 5.340 рублёў;
- IV клас — 6.040 рублёў;
- V клас — 8.700 рублёў;
- VI клас — 9.790 рублёў;
- VII клас — 14.550 рублёў;
- VIII клас — 19.810 рублёў;
- IX клас — 24.550 рублёў;
- X клас — 24.330 рублёў;
- XI клас — 20.410 рублёў.

Для вучняў агульнаадукацыйных устаноў з беларускай мовай навучання і 11-гадовай школьнай праграмай:

- X клас — 11.330 рублёў;
- XI клас — 10.570 рублёў.

Для вучняў агульнаадукацыйных устаноў з рускай мовай навучання і 12-гадовай школьнай праграмай:

- I клас — 9.820 рублёў;
- II клас — 8.070 рублёў;
- III клас — 5.340 рублёў;
- IV клас — 6.240 рублёў;
- V клас — 8.700 рублёў;
- VI клас — 9.790 рублёў;
- VII клас — 14.550 рублёў;
- VIII клас — 19.810 рублёў;
- IX клас — 24.550 рублёў;
- X клас — 24.330 рублёў;
- XI клас — 20.410 рублёў.

Па праграме 11-гадовай школы:

- X клас — 11.330 рублёў;
- XI клас — 10.570 рублёў.

КЛЁВА!

ПЕРАХІТРЫЦЬ КРАСНАПЁРКУ

Хто з рыбаляваў не адчуваў у дзяцінстве трапяткое пацудзі, упершыню злавіўшы краснапёрку? Рыба кідаецца з аднаго боку ў другі, упарта цягне ў лядзіно, але ўсё-такі апінаецца ў вашых руках. Цяжкая, шырокая, яна чымсьці нагадвае плотку, толькі фарбавка яе больш яркая і больш чырвоная «япарэзніне», адкуль і пайшла яе назва.

Паліванне на краснапёрку заўсёды дастаўляе радасць і задалавальнае ад таго, што змог перахітрыць, перайграць гэтую асырожную і дэталю моцную рыбку, адну з самых прыгожых у нашых вадаёмах. Яе пругкае цела пакрыта залісцістай лускай, аранжавыя вочы з чырвонай плямай у верхняй частцы, ярка-чырвоныя, нават малінавыя пляшкі — проста заглядзенне! Не малыя памеры (да 40 сантыметраў) робяць краснапёрку жаданым трыафам для любога рыбака.

Паводле календарна рыбнай лоўлі, у жніўні працягваюцца моцныя клёвы не толькі краснапёркі і плоткі, але і сазана, карпа, галаўня, лясца, гусцяры, пенкура, язэ; пачынаецца ён у ақуна, шчупака і

Практыка

Дарэчы

Чырвоныя гнявцы чарвякі для насадкі на кручок доннай закідушкі не падыходзяць — яны слабыя, часта пры закіданні снасці злітаюцца з кручка.

Да канца лета клёў буйных карасёў слабеае, але на мясяры яны ўсё ж пападаюцца.

У цёплых, але ветраных дзень карасі стаяць на беражку зарасніка чароту, дзе падбіраюць корм, які прыбіваецца сюды хвалямі.

Той, хто паставіў ловіць плотку, ведаа, што прыкорм добра паліпаае клёў.

Бабы рабілі плаціну большую чым звычайна — да халадной зімы.

Дождж — як гоаць: калі прышоў з раніцы, то доўга не затрымаецца; але калі наліяць пасля абеда — начаваа застанецца.

Сардэчна вітаем каньдэ Караніка Мар'яна Шэршню з 25-годдзем сватарскай дзейнасці. З гэтай нагоды жадаем моцнага здароўя, доўгіх гадоў жыцця, плённага ў вашай святой справе.

Вернікі з вул. Касцельнай, в. Налібокі.

Хакей

СТАЛІЦА СУПРАЦЬ ГОМЕЛЯ

Вынікі заключнага дзевятага туру Кубка Беларусі па хакею з шайбай, які адбудзецца ў чачер, ужо не маюць вялікага значэння: фіналісты розыгрышу вызначыліся дэтармінова.

Бясспрэчным лідарам аднакругавага турніру стаў сталічны «Керамін», які выйграў у васьмі матчах запар. Мінчане сустраўнацца на сваёй пляцоўцы (у Лядовым палацы 26 жніўня) з «Гомелем», які заняў другое месца. Нагадаем, што пяты і шосты па ліку трафеі даставіліся мінскаму «Дынама», уладальніку са сьмага кубка краіны выаветліцца ў бліжэйшую нядзелю, бо асабілаасцю гэтага розыгрышу стане правядзенне толькі адной фінальнай сустрэчы на арэне пераможца аднакругавага турніру. «Керамін» можа заваяваа трафей у другім раэ («драконы» з'яўляюцца пераможцамі Кубка Беларусі), а «Гомель» — ужо ў траці.

Ірына АНАТАВА.

ЗВЯЗДА

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЕГІСТРАЦЫЙНЫ НУМАР 1.

Бяспека дзяцінства

ЦІ ВАРТА ЦАЦАК БАЯЦА?

Кажуць, што цацкі бываюць добрыя, дрэнныя і кітайскія. Але спецыялісты, якія даследуюць гэтыя цацкі, абурваюцца такому падыходу. Шматгадовыя гігіенічныя даследаванні паказваюць: цацкі, якія не адпавядаюць належным патрабаванням, сустракаюцца ў любых вытворцаў. Праўда, гэта галаўня боль выключна саміх вытворцаў. Спажывец ж павінен ведаа наступнае. Набываа цацкі і трыба ў магазінах, якія, як вядома, гарантуюць спажываа якасць тавару. Можна купляа дзіцячыя вырабы і на тых жа рынках, але ў такім выпадку лепш за ўсё перастрахавааі са самоу выаступіа гарантам бяспекі.

— Любая цацка — вырабленая ў нашай краіне або завезеная з-за мяжы, у прыватнасці, з Расіі, Польшчы ці Кітая, абавязкова павіна прайсці праздурды сертыфікацыі і дзяржаўнай гігіенічнай рэгістрацыі. — расказваа загадчыца аддзела гігіены дзяціна і падлеткаў Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра гігіены, кандыдат медыцынскіх навук Наталія ФАРЫНО. — Дзяржаўнай гігіенічнай рэгістрацыі

Дзяржаўная ўстанова «Белметэралогія» кантрале якасць любой прадукцыі, якае паступаа на продаж на беларускі рынак.

падлягаюць усе тавары дзіцячага карыстання — ад адзення да канцтавараў.

Магазін ніколі не возьмаа на рэалізацыю тавар без гігіенічнага пасведчання, на рынку ж — усё на сумленні прадпрыемства. Безумоўна, яго сумленнасць кантралююць прадстаўнікі органаў дзяржаўнага санітарнага нагляду, аднак спажываа маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

Дарчы, не заўсёды справа толькі маюць поўнае права пацвердзіа наяўнасцю і змесатам гігіенічнага пасведчання.

Звярніце ўвагу, на які тэрмін выданы дакумент і ці ўключаа ён той тавар, які вы жадалі набыа. Памятаае, што простага агляду рэчы не дастаткова. Зда-

еца, няма дрэннага паху, варсіна на руках не застаоца, значыць, можна браа. Але многія шкодныя фактары навоабмаак не вызначыа. А небяспечная цацка можа прагражаа вашаму дзіцяці алергія, атручэннем, траўмай, асфіксіяй, канцэрагеным ўздзеяннем, шкодным уплывам на нервовую сістэму.

цацку неабходна правільна выкарыстоваа. Калі яна не мяккая і прызначана для самых маленькіх, якія любяаць усё паспрабааць на смак, значыць, як толькі прынесці дадому, яе варта вымыа. І рабіаце гэта штараз, як толькі выносіаце цацку на вуліцу, таму што атрыбуа дзяцінства могуць стааць прычынай узнікнення інфекцыйных захворванняў. Дарчы, мяккая цацка — гэта наогул «рэзервуар» для назапашвання ўзбуджальнікаў інфекцыйных хвороб. У дзіцячых дашкольных установах жорстка вытрымлівааца наяўнасць тых ці іншых цацак і догляд за імі. А што перашкаджаа паважаным бацькам забяспечыа гэта і дома?

Запісала Святлана БАРЫСЕНКА.

У СМІХНЁМСЯ!

Позна ноччу п'яны мужык вяртаецца дадому. Увесь твар у памадзе, пудры, румянах. На ганку зносна жока:

— Ну і што гэта такое? — Не паверыў! З клоунама пабіўся!

Што такое кампраміс? Калі муж хоча правесці адпачынак у гарах, а жонка — на моры, дык кампраміс — гэта уся сям'я едзе на мора, але мужу дазваляюць узляці з сабою лыжы.

Размаўляюць двое. — Аднаго зразумець не магу. Калі амерыканцы паставілі сцяг на Месяцы, дык нічога не ка-

заў, а калі мы спусцілі сцяг на Паўночны полюс, усё абурыліся. — Проста амерыканцам нічога не паверыў.

...Такім чынам... Я мысля, гэта значыць я — пахмяліўся...

— Мама, у нас заўтра ў школе будзе гарбату піа. Можна я сваё брыль-янтаваа калье надзена?

— Не, нельга! — Чаму нельга? Калье на Новы год падарылі і нельга, «Ферары» на 8 Сакавіка і таксама нельга — стааць пад брыль-зентам, футраў нор-

кавых штук дзесаць і таксама нельга! Калі ж гэта усё можна будзе?!

— Калі тата на пенсію пойдзе, тады і будзе можна, а пакуль ён прасты даішнік — нельга...

«Цяла тут з лесу невядліка Травай заросшая крынічка». Якуб КОЛАС.

Крынічка

Рубрыку вядзе Валыяна ШПЛЕСКАЯ, тэл. 285-88-81

№ 20 (238)

Торф у якасці мульчы

Для мульчавання глебы часта выкарыстовааюць розныя матэрыялы: гной, салама, плавінен, перагной, поліэтыленавая чорная і празрыстая плёнкі. Вопытныя агароднікі лічааць, што мульчаванне торфам прыносіаць добры эфект. Торфяная мульча згладжаае сутанчыя змяненні тэмпературы глебы на глыбіню да 25—30 см, садыейнаа нахаленню ў іх пажыўных рэчываў дзякуючы паступаваму разлажэнню торфу. Слой торфу ў 2-3 см значна зніжаа колькасць пустазелла на градах, бо яно ў гэтым выпадку не атрымаае належаа садыяла.

Торфяная мульча, нібы коўдрай, пакрываа паверхню глебы і тым самым практычна поўнаасю прадукцыйнае выпарэнне вільгаа, якая патрэбна для разлажэння і жыццядзейнасці мікраарганізмаў ў глебе.

Выкарыстанне торфяной мульчы і прыкватанне яе на пасевах морквы, радыскі, пятрышкі, агурку і іншых культур значна павялічваае ураджай гэтых культур. Вельмі эфектыўнае яе прымяненне на градах усных садовых. Мульчуюць іх увосень, пры пасадзе, таму што слой торфу добра засцерагае суніцы ад вымарзання зімой. Калі ж мульчаванне торфам не было праведзена увосень, то не упуасціа такую магчымасць ранняй вясной, хача б і тады гэта, каб вусы суніц лепш укараніліся. Для гэтага тарфокрошка змешвааць з драўнінным плавіннем у прапарцыі 1:1.

На градах, замульчаваных торфам, павялічваецца ўтрыманне двухвухорак вугляроду (CO₂), што садыейнаа больш хуткаму росту і развіццю рас-

Чарнасліў з костачкамі і без іх

«Ці можна атрымаа чарнасліў у хатніх умовах, які гатуна слівы падыходзіа больш за іншыя?» Наталія Буднік, г. Мсціслаў.

Зрабіа гэты запыт, — сьвярджаа Валерыя Мацвееў у сваёй кнізе «Сліва ў нашым садзе». Для гэтай мэтаі больш за ўсё падыходзіа плады слівы наступных гатункаў: «Венгерка звычайная», «Венгерка італьянская», «Стэнлі», «Кромяні», «Наран». Іншыя гатункі ў некаторай ступені таксама прыгодныя для гэтай мэтаі.

Добра вымыаць слівы на хвіліну (не больш) апусціа ў гарачы 1,5-працэнтны раствор харчовай соды (15 г на 1 л вады). Потым прамяліа халадной вадоў і сушыаць на свежым паветры. Праз 1—2 гадзіны, калі слівы падсохнуць, раскладзіа іх на сцягнатыя падносы альбо металічныя сіты і паставіаць у духавую або разгарэтую сушылку. Слівы сушыаць у тры прыёмы: спачатку пратрымааць 3—4 гадзіны пры тэмпературы 40—45 градусаў, потым і аступдзіаць на працягу 3—5 гадзін, дастаа зноў сушыаць 4—5 гадзін пры тэмпературы 55—60 градусаў, аступдзіаць і канчаткова падсушыаць пры тэмпературы 75—80 градусаў на працягу 12—16 гадзін. Буйныя слівы лепш сушыаць без костачкаў, а дробныя можна і з костачкамі. Высушаныя слівы павіны быаць цвёрдымі, але ні ў якім разе не крохкімі!

Мох-сфаганум расце ў ціні пад прыкрышчам яловых лапак, там, дзе вільготна. Нарыхтоўваюць яго ў лічкі-жніўні і хутка высушваюа. Падсушаныя плуці робяацца белаваата-шэрымі. Мох мае уласцівасць хутка аднаўляа сваа якасці.

— 292-05-82, адказных за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292-44-12; «Мясцовае самарванне» — 292-21-03, ул. Савіцкая, 10; у Брасце: 20-37-98, Віцебск: 24-31-92, Гродне: 43-25-29, Гомелі: 74-13-92, Баранавічы: 7-26-02, Магілёў: 32-74-31; бухгалтэры: 292-22-003; даведкі па рэкламе і аб'явах: тэл./факс: 287-17-79, e-mail: reklama@zvzyazda.minsk.by, рэдактар рэкламнага аддзела — тэл./факс 292-04-52.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287-19-19 (тэл./факс); аддзелаў: іаасмаў — 287-18-64, падлікі і распусаааджвання — 287-18-51, юрыдычная — 287-19-68, сакратарыята

аўтарамі. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, ноааць рэкламны характар.

Адказнасць за змест рэкламы нясуаа рэкламадаўцы.

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Вьдавецтва «Беларускі Дом друку».

Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіаць 250 разоў на год. Тыраж 34.227. Індэкс 63850. Зак. № 4553. Нумар падпісны ў 19.30.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Сёння

Сонца

Усход	Запад	Дзёўня дзя
Мінск — 5.59	20.24	14.25
Віцебск — 5.45	20.18	14.33
Магілёў — 5.49	20.15	14.26
Гомель — 5.50	20.07	14.17
Гродна — 6.15	21.39	15.24
Брэст — 6.19	20.36	14.17

Месяц